

Slovenska
filharmonija

Sezona
2025|26

Zmagovalno

FKK 4

Filharmonični
klasični
koncerti

19. in 20. marec 2026 ob 19.30
Cankarjev dom, Gallusova dvorana

Zmagovalno

Orkester Slovenske filharmonije

Joel Sandelson

dirigent

Alberto Ferro

klavir

Miran Kolbl

koncertni mojster

ARS

Koncert snema in neposredno prenaša
program Ars – 3. program Radia Slovenija.

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

Uvertura k operi Così fan tutte, KV 588

Koncert za klavir in orkester št. 9 v Es-duru,
KV 271, »Jeunehomme«

Allegro

Andantino

Rondo (Presto)

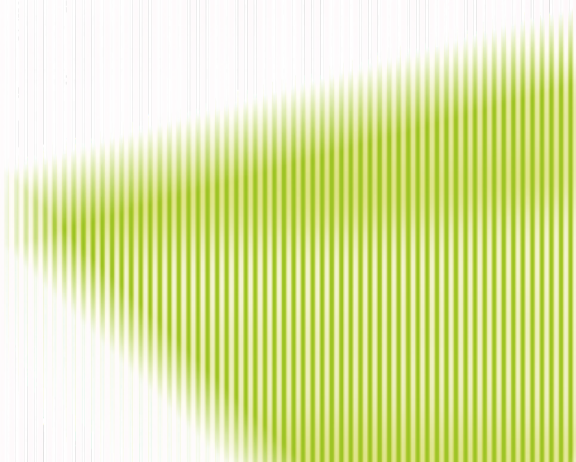
Simfonija št. 41 v C-duru, KV 551, »Jupiter«

Allegro vivace

Andante cantabile

Menuetto: Allegretto – Trio

Molto allegro

Ker nocojšnji spored v celoti obsega dela **Wolfganga Amadeusa Mozarta**, se bomo komentarka lotili kar v kronološkem zaporedju nastanka del. Charles Rosen namreč v svoji znameniti študiji *Klasični slog Mozartov* **Koncert za klavir in orkester št. 9 v Es-duru, KV 271** razglasi za prvo nesporno skladateljevo mojstrovino, za trenutek, ko je Mozart zares postal Mozart, preostali dve skladbi pa sta nastali v zadnjih letih njegovega življenja. Vmes so se odvili zgodovinski dogodki, med katerimi je bil Mozart primoran ves čas manevrirati in ki so ga premetavali po srednjeevropskem prostoru ter med obema družbenima razredoma, ki sta se tisti čas merila na habsburškem političnem parketu.

Koncert za klavir in orkester št. 9 v Es-duru je nastal januarja 1777, v zadnjem letu skladateljevega življenja v Salzburgu, ko se je Mozart zaradi dlje trajajočega spora z mestno oblastjo že dodobra spogledoval z mislijo o selitvi. Vzroki za spor so bili mnogoteri. Salzburška nadškofija je bila tisti čas že hudo zadolžena in ena od glavnih nalog Hieronymusa von Colloreda ob nastopu funkcije je bila racionalizacija uprave in zmanjšanje porabe v duhu habsburških jožefinskih reform. V luči tega si je Colloredo prizadeval tudi za poenostavitev bogoslužja s krajšanjem maš in manj razkošno glasbo, kar je med drugim prizadelo salzburške glasbenike, ki so bili v dvorni službi vezani na pisanje liturgične glasbe, njihova »svobodna umetniška pobuda« onkraj te službe pa je bila skrajno omejena. Mozartu so zato močno dišala večja glasbena središča z bogatim kulturnim življenjem, bistveno manj vezanim na tradicionalne oblastno-religijske institucije, javnimi koncerti, številnimi opernimi hišami, razvitim sektorjem glasbenega založništva in več priložnostmi za socialne stike z artistokrati in premožnim meščanstvom, ki so mecensko

subvencionirali svobodne umetnike. Skratka: hkrati z državnimi strukturnimi reformami se je v evropskih glasbenih metropolah postopoma vzpostavljala glasbeni trg, ki je skladateljem in glasbenikom obljubljal več priložnosti, višjo stopnjo mobilnosti in znatnejše zaslužke kot stara organizacija glasbenega poklica, v kateri so bili glasbeniki vezani skoraj izključno na cerkvene ustanove in dvorne kapele.

Zato se je Mozart k pisanju klavirskih koncertov zatekel že prejšnje leto. Koncertantna glasba je tisti čas namreč igrala vlogo nekakšne skladateljsko-solistične vizitke, reprezentativnih komadov za predstavitve pred potencialnimi mecenji, predvsem pa za koncertiranje na javnih nastopih ter turnejah. In če lahko tri Mozartove »galantne« klavirske koncerte – šestega, sedmega in osmega – razumemo kot izpopolnjene vaje v slogu, pa v *Koncertu za klavir in orkester št. 9 v Es-duru* srečamo skladatelja, ki želi opozoriti nase in pokazati vse tisto, kar premore njegova solistična briljanca, predvsem pa skladateljsko pero. S konvencijo koncerta prelomi že v prvih taktih, ko klavir »prekine« orkestrski uvod oziroma z orkestrom nemudoma stopi v dialog podajanja fraz – takšnega presenečenja Mozart nikoli več ni uporabil, po tej poti mu je v svojem zadnjem klavirskem koncertu sledil šele Beethoven. Počasni molovski stavek spominja na lamentacije iz baročnih oper, medtem ko v rondojskem finalu Mozart znova preseneti in ga prekine z menuetom.

Prav poteza v zadnjem stavku je interprete dolgo vznemirjala. Zakaj le bi Mozart sredi *molto allegro* rondoja nenadoma spremenil taktovski način in posegel po počasnem dvornem plesu? Skrivnost je bila razrešena šele pred dobrima dvema desetletjema, ko je dunajski muzikolog Michael Lorenz končno razvozlal uganko

posvetila na partituri: »*das für die jenomy*«, »ta je za jenomy«. O teh besedah je za kar stoletje obveljala interpretacija, ki izvira v nesporazumu oziroma akademski površnosti, ki je nihče ni postavil pod vprašaj. V eni od francoskih Mozartovih biografij, ki je izšla leta 1912, sta pariška raziskovalca besedo »jenomy« namreč prekrstila v »jeunehomme«, kar v francoščini pomeni mladi mož, in trdila, da je skladatelj koncert posvetil neznanemu mlademu pianistu, bržkone francoskega porekla. Na ta račun so se večkrat zbijale šale, češ da je Mozart tako slabo govoril francosko, da je »Jenomy« pač slab približek njegove polomljene izgovorjave. No, Lorenz je leta 2004 dokazal, da je Jenomy pravzaprav Victoire Jenamy, klavirska virtuozinja. Nenaden prehod v počasen ples danes zato razumemo kot duhovito posvetilo Mozartovemu prijatelju in slavnemu francoskemu plesalcu Jeanu-Georgesu Noverru, Victoirinemu očetu.

Mozart se je iz Salzburga dobrega pol leta po nastanku koncerta torej odpravil iskat boljše priložnosti. Najprej se je ustavil v Mannheimu, kjer je domoval eden najboljših evropskih orkestrov, vendar je istega leta umrl bavarski volilni knez, njegov naslednik pa je rezidenco – z orkestrom vred – preselil v München. Novih glasbeniških delovnih mest v tem negotovem času seveda niso odpirali. Sledila je Mozartova pariška epizoda, med katero pri iskanju službe ali bogatih angažmajev prav tako ni bil uspešen, obenem pa mu je v francoski prestolnici umrla mati. Mozart se je iz Pariza za cela tri leta vrnil v Salzburg, potem pa ga je po dokončnem sporu z nadškofom Colloredom pot končno ponesla na Dunaj, kjer je njegovo gmotno in umetniško stanje sprva vzcvetelo – javno je koncertiral, njegove dogodke so obiskovali bogati meščani in aristokrati, ki so ga najemali tudi za zasebne koncerte v njihovih

salonih in vabili, da poučuje njihove otroke, obenem je poskočila prodaja skladateljevih del na trgu partitur, vstopil pa je tudi v prostozidarsko ložo, kar je še dodatno razširilo njegovo socialno mrežo.

Četudi je kot »prekarni delavec« brez rednega dohodka iz enega samega vira skakal od priložnosti do priložnosti in ga je to brez dvoma izmučilo, je bil Mozartov finančni položaj tisti čas stabilen, četudi je njegov prihodek skozi leto nihal, pač glede na koncertno sezono. Težko bi rekli, da je živel pretirano razsipno; čeprav se je pogosto selil v precej razkošna stanovanja, kupoval draga oblačila za nastope in ugledna družjenja ter imel služabnico, je bil tovrsten standard skorajda nujen glede na etiketo krogov, ki so mu ta prihodek sploh omogočali. Težave takšnega »poslovnega modela«, ki je bil v celoti odvisen od zvečine aristokratskega umetniškega zanimanja, so prvič občutneje nastopile leta 1786. Resda so jožefinske reforme v osemdesetih dodatno odprle dunajsko javno glasbeno življenje, a so obenem ciljale tudi na šibenje politične in ekonomske moči plemstva – Dunaj se je tako iz aristokratskega, cesarskega mesta hitro spreminjal v mesto državnih uradnikov, pravnikov, akademikov, zdravnikov, skratka meščanstva, ki pa je umetniške dogodke premaknilo v salone, kjer so nastopale intimne komorne zasedbe, s čimer je razred v vzponu razkazoval svojo distinkcijo »pozunanjenemu«, preveč bohotnemu umetniškemu okusu aristokracije. Reforma davčnega sistema in reorganizacija zemljiških odnosov je tako v le nekaj letih izpostavila krhkost institucionalne strukture, na katero se je zanašal Mozart. Po znatnem zmanjšanju aristokratskega financiranja umetnosti je zadnji žebelj v skladateljevo finančno stanje zabil vstop Jožefa II. v vojno proti Osmanskemu cesarstvu na strani

Rusije oziroma carice Katarine Velike, s čimer je nameraval dodatno okrepiti monarhijo in razširiti habsburški vpliv na Balkanu. Vojna je namreč, kot vemo, draga reč. Visoki vojaški izdatki so še dodatno dvignili davščine, narasle so cene hrane, številni aristokrati so Dunaj zapustili – nezanimljiv del je stopil tudi na fronto v vlogi častnikov in oficirjev –, vsekakor pa so plemiške družine zmanjšale svoje nenujne stroške. Dunaj je preplavilo vzdušje vojne, vsakdan so prežele politične teme in tudi tisti umetniški dogodki, ki so bili v tem času prirejeni, so le stežka privabili občinstvo.

Nastanek Mozartovih zadnjih treh simfonij v pičlih šestih tednih leta 1788, med njimi ***Simfonije št. 41 v C-duru, K 551***, je neločljivo povezan z opisanimi dogodki. Razmere so skladatelja hitro porinile v zdrs po socialni lestvici – preselil se je v manj ugledno stanovanje v predmestju Dunaja, ohranilo se je več pisem, v katerih prostožidarske prijatelje prosi za nova in nova denarna posojila. Vseeno ne moremo reči, da je svoje zadnje simfonije pisal povsem obubožan, gotovo pa tudi ne, da je šlo pri tem za nekakšen obupan poskus po honorarju. Če bi si želel hitrega zaslužka, bi se namreč posvetil pisanju klavirskih sonat ali komorne glasbe za amaterske glasbenike, morda bi priredil kakšno operno arijo. Za simfonijo namreč potrebuješ orkester, orkester pa stane. Še danes ni povsem jasno, katero priložnost je skladatelj imel v mislih – morda je načrtoval nov niz abonmajskih koncertov na Dunaju, morda je nameraval znova odpotovati in svoje simfonije predstaviti v Londonu ali katerem od pruskih mest, morda pa je – zakaj pa ne – pisal »za predal«.

Vsekakor je sklepni simfonični triptih, in z njim *Simfonija št. 41*, med najbolj impresivnimi deli celotnega Mozartovega opusa. Posebej dih

jemajoč je njen finale, ki v sonatno obliko vnese fugatno pisavo, torej kontrapunktično tehniko, od katere se je klasicizem v imenu prosojnosti in melodioznosti glasbenega stavka oddaljil: sklepni stavek se začne s petimi preprostimi motivi, drobnimi gradniki, ki pa se postopoma začnejo prepletati, se posnemati, prekrivati, virtuoza skladateljska tehnika, ki elan in lahkotnost klasicističnega stavka preprede z igro medsebojno neodvisnih glasov, pa se zgosti in doživi višek, ko vsi motivi nastopijo hkrati v eni najslavnejših kod v zgodovini simfonične literature.

Kljub obljubam, ki jih je Jožef II. ob vstopu v vojno dal nezadovoljnim državljanom, češ da vojna ne bo dolga, zmaga pa bo hitra in ne bo terjala veliko žrtev, je ta trajala in trajala, Mozartov gmotni položaj pa se je iz meseca v mesec slabšal. Leta 1789 se je odpravil na svojo zadnjo turnejo na Češko in v Prusijo, kjer se je nadejal novih naročil, koncertnih honorarjev in morda celo stalne službe. Zadnja želja se mu ni uresničila, mu je pa turneja prinesla kar nekaj uspeha pri občinstitv, pruski kralj je pri njem naročil tudi nove godalne kvartete. V tem obdobju med drugim nastane tudi opera ***Così fan tutte***, katere kratka uvertura bo odprla nocojšnji koncert. Dolgo se je domnevalo, da naj bi siže Mozartu predlagal sam cesar, vendar danes vemo, da je to malo verjetno. Premiera v dunajskem Burgtheatru je bila sprejeta z zmernim uspehom, opero pa so izvedli le še štirikrat, saj je nadaljnje ponovitve preprečilo žalovanje ob smrti Jožefa II. – morda mitologija o cesarskem naročilu izhaja prav od tod.

Čeprav libreto opere spremlja dva vojaka, je tema vojne v operi le kulisa, v ospredje pa stopi preizkušanje zvestobe in stanovitnosti v ljubezni. Mlada častnika s starejšim prijateljem stavita, da

bosta njuni zaročenki ob preizkušnji dvorjenja brez dvoma ostali zvesti. To bodo preverili tako, da se bosta vojaka pretvarjala, da odhajata na fronto, nato pa se bosta vrnila preoblečena in začela osvajati dekle drug drugega. Dekleti sta vse prej kot nepopustljivi, skozi zmešnjave, prevare in razkritja pa do konca opere niti eden od glavnih likov v skušnjavah ne ostane neomadeževan. Prav ta ambivalenten razplet, v katerem moralno neoporečnih likov pravzaprav ni, je bil odstop od konvencije komične opere tistega časa, kar je delu dunajskega občinstva morda delovalo preveč cinično. Vsekakor pa je meščansko 19. stoletje, z romantičnimi predstavami in vzvišenimi ideali o ljubezni, opero skorajda povsem umaknilo s sporedov.

Jožefa II. je na prestolu nadomestil Leopold II., ki je razmeroma hitro stabiliziral politične razmere v cesarstvu, po hitrem postopku pa je končal tudi vojno z Otomani, saj je vse kazalo na to, da bo v primeru nadaljevanja na turško stran stopila Prusija. Tudi Mozartu se je stanje izboljšalo – prejel je več donosnih naročil, s spevoigro *Čarobna piščal* doživel nesporni uspeh in končno dobil stalno službo kot pomočnik kapelnika v stolnici sv. Štefana. Obdobje ponovnega skladateljskega vzpona, ki bi mu omogočil tudi odplačilo nakopičenih dolgov, je prekinila bolezen, ki ga je po le nekaj tednih spravila v grob.

Lovrenc Rogelj

Hvala, ker nas podpirate.

Erazem Žganjar
flavtist

Zavod
Vse bo v redu

 europlakat

DELO

MØBILIZE
FINANCIAL SERVICES

HITRADIO
center

Sio1NET.

in2

 COMTRADE
SYSTEM INTEGRATION

 GENEPLANET

mladi-upi.si

Joel Sandelson

Foto: Benjamin Ealovega

Joel Sandelson je z očarljivim in pronicljivim muziciranjem na Salzburškem festivalu poleti 2021 na tekmovanju za mlade dirigente osvojil prvo nagrado in se po tem mednarodnem preboju uveljavil kot eden najperspektivnejših dirigentov mlajše generacije.

V prihodnjih mesecih bo nastopil z Münchenskimi filharmoniki, Nemškim simfoničnim orkestrom iz Berlina, Tirolskim simfoničnim orkestrom Innsbruck ter simfoničnimi orkestri iz Trondheima, Gothenburga in Bournemoutha.

V zadnjih letih je dirigiral tudi Simfoničnemu orkestru BBC, Filharmoničnemu orkestru iz Københavna, Bremenskim filharmonikom,

Dresdenski filharmoniji, Württemberškemu komornemu orkestru iz Heilbronna, Londonskemu kraljevemu filharmoničnemu orkestru ter državnima orkestroma iz Hannovra in Stuttgarta ter sodeloval z Orkestrom Philharmonia, Danskim nacionalnim simfoničnim orkestrom, Valižanskim nacionalnim orkestrom BBC, Camerato Salzburg, Škotskim komornim orkestrom in Rotterdamskim filharmoničnim orkestrom.

Bil je štipendist programa Leverhulme Conducting Fellowship na Škotskem kraljevem konservatoriju in pomočnik dirigenta pri Škotskem simfoničnem orkestru BBC, asistiral pa je tudi siru Marku Elderju, Françoisu-Xavierju Rothu, Thomasu Dausgaardu, Edwardu Gardnerju, Yanu Pascalu Tortelierju in Jacu van Steenu.

Je ustanovitelj in vodja londonskega orkestra Wond'rous Machine, ki se posveča izvajanju stare glasbe.

Študij glasbe je najprej z odliko končal na Univerzi v Cambridgeu, kot čelist nastopal v Wigmorjevi dvorani v Londonu ter koncertiral z orkestri po Veliki Britaniji in Evropi, nato pa se je vpisal še na študij dirigiranja na Kraljevi akademiji za glasbo in bil sprejet v razred Sian Edwards. Izobraževal se je tudi na poletni šoli Inštituta Tanglewood Univerze v Bostonu ter se udeležil mojstrskih tečajev pod vodstvom sira Rogerja Norringtona, Martyna Brabbinsa, Thomasa Søndergård, Josepha Swensna, Jorme Panule in Marka Stringerja.

V letih 2014 in 2015 je osvojil prvo nagrado na dirigentskem tekmovanju Univerze v Cambridgeu ter tretjo nagrado na Mednarodnem dirigentskem tekmovanju Siemens-Hallé leta 2020.

Alberto Ferro

Foto: Dan Hannen

Alberto Ferro je klavir študiral pri Epifaniu Comisu na Konservatoriju Vincenza Bellinija v Catanii. Nastopal je na številnih koncertnih odrih po vsej Evropi, med drugim v Romunskem Ateneju v Bukarešti, Varšavski filharmoniji, Palači katalonske glasbe v Barceloni, dvorinah Herkules v Münchnu, Bozar v Bruslju, Kolarac v Beogradu, Liederhalle v Stuttgartu, Meistersingerhalle v Nürnbergu, Rudolf-Oetker-Halle v Bielefeldu, Gledališču Massimo v Palermu, Gewandhausu v Leipzigu, Avditoriju Charlesa Bronfmana v Kulturnem centru Tel Aviv, glasbenem centru TivoliVredenburg v Utrechtu, Gledališču La Fenice v Benetkah, Concertgebouwu v Bruggeu, Festspielhausu v Erlu in Luksemburški filharmoniji.

Nastopil je tudi na festivalih in srečanjih, kot so Poletni festival v Københavnu, Festival Bologna, Mednarodni glasbeni festival Kissinger Sommer, Beethovenfest Bonn, Piano Jacobins in Villa Musica Porenje - Pfalško.

Pod taktirko priznanih dirigentov je igral z orkestri, kot so Izraelski filharmonični orkester, Belgijski nacionalni orkester, Filharmonični orkester iz Málaga, Orkester Gledališča La Fenice in Simfonični orkester iz Antwerpna.

Uspešno se je udeležil več tekmovanj, med drugim Mednarodnega klavirskega tekmovanja Ferruccio Busoni v Bocnu, Tekmovanja kraljice Elizabete v Bruslju, Mednarodnega klavirskega tekmovanja Clara Haskil v Veveyju v Švici, Mednarodnega tekmovanja Telekom Beethoven Bonn, Mednarodnega klavirskega tekmovanja Premio Jaén v Jaénu v Španiji in Mednarodnega klavirskega tekmovanja Artur Rubinstein v Tel Avivu, ter marca letos postal tudi zmagovalec Mednarodnega klavirskega tekmovanja Festivala Ljubljana 2026.

Vir: Mednarodno klavirsko tekmovanje Festivala Ljubljana

 SMS 5 Same
mogočne
skladbe

Slovenska
filharmonija

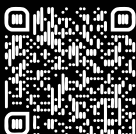
**2. in 3. april 2026
ob 19.30**

Bas Wiegiers

**Cankarjev dom
Gallusova dvorana**

V iskanju odgovorov

**Orkester in Zbor
Slovenske filharmonije
Zbor Hrvške radiotelevizije
Bas Wiegiers dirigent
Sophia Burgos sopran
Pärt | Ravel | Poulenc**

SOS 3

Sodobne
orkestrske
skladbe

Slovenska
filharmonija

Michael Wendeborg

15. april 2026
ob 19.30

Cankarjev dom
Gallusova dvorana

Takoj

Zbor in Orkester
Slovenske filharmonije
Michael Wendeborg dirigent in pianist
Illés | Hren | Mundry | Bartók

April 2026

SMS 5

V iskanju odgovorov

2. in 3. april 2026 ob 19.30

Cankarjev dom, Gallusova dvorana

Orkester Slovenske filharmonije

Zbor Slovenske filharmonije

Zbor Hrvaške radiotelevizije

Bas Wiegers *dirigent*

Sophia Burgos *sopran*

Spored:

Arvo Pärt: Fratres | *Bratje*

Maurice Ravel: Plemeniti in sentimentalni valčki

Francis Poulenc: Stabat Mater

Mati žalostna je stala

SIM 3

Predstavitev skladb s sporeda koncerta SOS 3

11. april 2026 ob 11.00

Slovenska filharmonija, Dvorana Marjana Kozine

Orkester Slovenske filharmonije

Michael Wendeborg *dirigent in pianist*

Alex Hren *skladatelj*

Urška Rihtaršič *povezovalka*

SOS 3

Takoj

15. april 2026 19.30

Cankarjev dom, Gallusova dvorana

Zbor Slovenske filharmonije

Orkester Slovenske filharmonije

Michael Wendeborg *dirigent in pianist*

Spored:

Isabel Mundry: Panorama ciego

Slepa panorama (2001)

Márton Illés: Víz-szín-tér | *Trije akvareli* (2019)

Alex Hren: Arcing Seeds | *Iskreča semena* (2026)

Béla Bartók: Čudežni mandarin, balet, Sz. 73,

BB 82 (1918/19, 1924)

DA! 5

Potujemo ... po Italiji

18. april 2026 ob 10.00 in 12.00

Slovenska filharmonija, Dvorana Marjana Kozine

Orkester Slovenske filharmonije

Mitja Dragolič *dirigent*

Franci Krevh, Verena Rojc *povezovalca*

Massimiliano Miani *klarinet*

Urška Šemrov *sopran*

Barbara Potočnik *mezzosopran*

Aljaž Farasin *tenor*

Spored: **Novaro, Monteverdi, Mendelssohn,**

Verdi, Puccini, Morricone, Rossini

**Slovenska
filharmonija**

www.filharmonija.si

**Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije**

Kongresni trg 10

1000 Ljubljana

T +386 1 2410 800

E info@filharmonija.si

www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je
Vlada Republike Slovenije. Dejavnost Slovenske
filharmonije financira Ministrstvo za kulturo.

triglav

generalni pokrovitelj
koncertne sezone 2025/26

Pokrovitelja in donatorja azijskega gostovanja:

generalna pokroviteljica
azijskega gostovanja

Pokrovitelj:

Donatorja:

Partner:

Medijski pokrovitelji:

Sio1NET.

Koncertni list Slovenske filharmonije
Filharmonični klasični koncerti – FKK 4

Izdala: Slovenska filharmonija

Direktor Slovenske filharmonije in
umetniški vodja OSF: Matej Šarc

Umetniški vodja ZSF: Sebastjan Vrhovnik

Avtor spremne besede: Lovrenc Rogelj

Jezikovni pregled: Ana Kodelja

Oblikovanje: Arih Dinamik, d. o. o.

Prelom: Vlado Trifkovič

Ljubljana, marec 2026

Če želite prejemati redna e-obvestila
o programu Slovenske filharmonije,
sporočite svoj e-naslov na
info@filharmonija.si.

Slovenska filharmonija –
Academia philharmonicorum

@slofilharmonija

Redakcija koncertnega lista je bila končana
16. marca 2026.

ISSN 2350-5117